

GADAĆ SIĘ (56) *vb impf*

sie (40), się (16).

W inf gad- (9), gąd- (1); gad- : gąd- *BielKron* (2 : 1). ♦ *W formach imp* gąd- (2). ♦ *W pozosłatych formach* gąd- (38), gad- (1); gąd- : gad- *Leop* (2 : 1). ♦ *Drugie a jasne (w tym 1 r. błędne znakowanie).*

inf gadać się (9). ♦ *praes 1 sg* gądam się (2). ♦ *3 sg* gąda się (2). ♦ *2 pl* gądacie się (1). ♦ *3 pl* gądają się (5). ♦ *praet 3 sg m* gądał się (14). ♦ *3 pl m pers* gądali się (7). ♦ *fut 1 sg m* będę się gadać (1). ♦ *1 pl m pers* będziemy się gadać (1). ♦ *imp 3 sg* niechąjże się gąda (1). ♦ *1 du m pers* gądajwa się (2) *March*¹ A3, *March*³ T7v. ♦ *con 3 sg m* by się gądał (2). ♦ *3 pl m pers* by się gądali (1). ♦ *part praes act* gądając się (5).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI w.

1. *Zadawać sobie wzajemnie zagadki lub przypowieści do rozwiązania i rozwiązywać je* (3) : Sálomon rzekł. Słyflałem iżeś wielomowny á chytry áczkolwies chłop á gruby/ przeto gadaywá fye/ ya ciebie będę pytał: á tymi odpowieday. *March*¹ A3 [*idem*] *March*³ T7v.

gadać się z kim (1): Iezli krolu niemożesz inż sie fémną gádác/ tedyś inż zwyciężon *March*³ Xv.

2. *Dysputować, rozprawiać, rozważać; przekonywać, argumentować; prowadzić spór naukowy; disputare* *Mącz*, *Calag*; *questionem exercere* *Mącz* (49) : *BierEz* Rv; pomagaycie śirotce/ brońcie wdowy/ á przydźcie żądam á kárzcie mię (v *Zydow* ftoi będziem sie gadác) mowi Pan. *BielKron* 94; Powiedz mi w ktori fpořob korda pomykali Starzi Polacy/ kiedy řłow pańřkich řluchali? Wierziřz ti/ że fię wten czas miał ten wołą gadać? *KochSat* Bv; Nimium diu disputo, Názbyt sie długo gadam. *Mącz* 247b, 84c; *Disputiren*. Gádác się/ et řprzecząc się. *Disputare*. *Calag* 133b; Y przyřtąpił ieden z Doktorow co řlyřzał gdy fię gadáli [*qui audierat illos conquirentes*]: á widzæ że im dobrze odpowiedźiał/ řpytał go ktore ieřt przednieyřze ze wřzech przykazanie? *WujNT Mar* 12/28.

gadać się o co (6): a ieflić ktho co vczyni okořo pořwarku wiáry/ muřiz zá dobre przyřić/ bo sie oni [*Turcy*] o wiáre nie gadáią iedno ręką czynią *BielKron* 261v, 165v, 195; *Mącz* 14e; *OrzQuin* Mv. Cf »gadać się między sobą«.

gadać się z kim [w tym: z kim o czym (5)] (31): *OpecŻyw* 78; *BielŻyw* 46, 55; *KromRozm I* N3; zgromádżę wřzyřthkie národy/ y zwiodę ie do padořn Iozářfát: y będę sie tám řnim gádác [*et disceptabo cum eis*] o ludu moim/ y o dziedziethwie moim řřráelřkim *Leop Ioel* 3/2; [*Pawel*] Potym w Athenach z Philozophy sie gáda *Leop Act* 17 *arg*, *Act* 17/17, 18; Chcelibyć Sztánkár w Polřcze zacny/ niechayże on fye s Křyędzem Sárnickim [...] o wierze gada *OrzList* iv; ale po řmierci Konřtánteřo zářię przyřwan od Konřtáncyuřá [*Aryjusz*]/ áby sie gadał przed nim z Alexándrem břřkupem. *BielKron* 155; O wiáre áby sie ni řkim nie gadáli/ tylko ręką o nie czynili. *BielKron* 165v; W ten czás gadáiąc sie z pány o nieřmiertelnořci duřze/ řkoro sie nářił omdlał padł y vmářł zárázem. *BielKron* 356v, 93, 149, 155v, 160v, 164 (12); *OrzQuin* Aa3v; *SkarŻyw* 453; *CzechEp* 95, *OřKanc* C16v; *WujNT Mar* 8/11, *Act* 6/9, 9/29, 17/18. Cf *gadać się z kim czym; z kim w czym*.

gadać się z kim czym [= o czym] (1): Przeto nye bez przyczyny Tertullianus řtáry doktor [...] nyedopuřřcza kácerzom odzywánya do piřmá fwyętego/ áni chce áby fye řnimi kto piřmem S. gadał *KromRozm I* M3.

gadać się z kim w czym [= o czym] (1): [Aleksander] znimiż przez długi czas mieřkał w rozlicznych mądrořciach łie łnimi gadaiać BielŻyw 160.

gadać się o kim, o czym (11): BielŻyw 55; Także pánowye dworzánye [...]. A przetćiwłły kłyafzki zá dwá albo zá trzy grořłe/ albo teź włyhawłły yedno co ná byefyedźye od drugyego także dwu grořłowego doktorá/ śmyele/ á vpornye o wyerze łye gadaćye. KromRozm I Nv; Leop Ioel 3/2; OrzList iv; BielKron 206v, 356v; WujJud A4; Gadaia łię [Disputant] o herbiech śłáchećwá/ ktorzi od łámeý rzeczy dáleko bywaią. ModrzBaz 61; WujNT Mar 9 arg, Luc 9 arg. Cf »spornie gadać się«.

W charakterystycznych połączeniach: gadać się długo, prostemi słowy, rozmaicie, rzádnie, śmieie, upornie; gadać się o herbiech szlachectwa, o nieśmiertelność dusze (2), o przełóżeńřtwie (przodkowaniu) (2), o pańskieý wiečerzy, o wierze (o wiarę) (4).

Zwroty: »[o co] gadać się miedzy sobą« (1): Y pytał ich: O co łię gadaćie miedzy łobą [Quid inter vos conquiritis] WujNT Mar 9/16[15].

»spornie gadać się [o czym]« (1): i niektory się teřz o tym łpornie gádáł/ ieřli by ten mógł łprawiedliwoř wtracić i darow boźych odpařć/ ktorzy by rás ięmi był obdarzon MurzHist O3v.

Szeregi: »dysputować, (a) gadać się« (2): Quaestionem exercere, Diřputować á gádáć łie o yákie rzeczy. Mącz 14e, 333b.

»mowić i gadać się« (1): Y mowiał z Pogány/ y gadał łię z Greki [Loquebatur quoque gentibus, et disputabat cum Craecis] WujNT Act 9/29.

»ani pisać, ani się gadać« (1): w którégo [Arystotelesá] Szkole kto nie bywał/ rádźe áby o rzeczách wielkich/ trudnych/ itęź łkrytych/ áni mawiał/ áni piłáł/ áni łye o nie gadał OrzQuin Mv.

3. Spierać się [o co] (1) : A gdy [Solon] na łmierć leżał wzniłła [!] ieřt miedźi iego przijaciółmi ktorzy pzy [!] nim byli nieřtwornořć o nie iaką gadkę on łtego był barzo załmuczon, y pytali go czemu by był tak łmucien, odpowiedział, dokąd nie porozumiem ocz łie gadacie, nieumre BielŻyw 9.

4. Mówić, rozmawiać (3) :

gadać się z kim (2): Ryř z łiřzką niegdy łie gadał/ Śłáchećwem łie iey przekłádał BierEz I2v. Cf Zwrot.

gadać się o czym (1): BibRadz Mar 8/17 cf Ze zdaniem dopełnieniowym.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Ale gdy poznał Iezus/ rzekł im/ O czymże łię gadaćie że nie macie chlebá [Quid cogitatis, quia panes non habetis]? BibRadz Mar 8/17.

Zwrot: »sam się z sobą gadać« (1): Potym Ezop gdy ze łná wřtał/ Sam łie z łobą táko gadał: Bárzoć mi łie dobrze łniłó/ Day to Boże by ták było. BierEz A3v.

Synonimy: 2. dyskuować, dysputować, rozprawiać, rozwaźać, rozwodzić się; 3. sprzeczać się; 4. goworzyć, mowić, rozmawiać.

Formacje współrdzenne: dogadać się, nagadać się, rozgadać się, wzgadać się, zagadać się, zgadać się.

*Cf **GADAJĄCY SIĘ***